

A csárdák születése

A csárdaépületek a török kiűzése után növekvő közbiztonságban, a nagy határu mezővárosok és falvak között húzódó forgalmas utak mentén épültek.

Fontos szerepet töltöttek be az akkor gyalogosan, lóháton, fogatokkal, illetve szekerekkel zajló közlekedés és kereskedelem fellendülésében.

Az utazók és hajcsárok a jószág két etetése és itatása között kényelmesen megtehető távolságonként épült csárdáknál láthatták el magukat és állataikat. A környéken legeltető pásztoroknak, közeli falvak és tanyák lakosságának is fontos intézménye volt. A városoktól éves díj fejében kivett csárdák bérloí, a csárdások, kocsmárosok, jobbára csak italkiméréssel foglalkoztak. A csárdák vendégfogadó jellege csak később alakult ki.

A XIX. század közepén még majd negyven működő csárda felett a vasútvonalakra, később az ármentesítésekkel a köves utakra áttelődő forgalom húzta meg a vészharangot.

A Hortobágyi csárda

A Hortobágyi csárdát Debrecen városa 1699-ben, a pusztán átvezető ún. Sóút mentén, a Hortobágy folyónál lévő vámszedőhely és postaállomás mellett építtette. Az elmúlt korok igényeinek megfelelően többször átépítették, bővítették, végleges történeti formáját a XIX. század elején nyerte el. A Hortobágyi csárda története is, mint a nagyobb utak és folyóvízi átkelőhelyek mentén települt csárdáké, szorosan kapcsolódott a mellettük létesült szekérállásával és a híddal. A híres Kilenclyukú híd a Hegyaljáról szállított dácittufából és kockakövekből épült 1827-1833 között. A puszta életében jelentős szerepet betöltő Hídi vásárnak is központi helye volt a csárda, ahol sikeres üzletre rögtön áldomást is ihattak a felek. A több mint háromszáz éves épület, ahogy a múltban, ma is az utazók és a turisták igényeit igyekszik kiszolgálni.

A Kadarcsi csárda

A csárda első, igen egyszerű formájában 1761-ben épült meg Debrecen magisztrátusának döntése alapján a hortobágyi csárdahálózat egyik állomásaként. Majd 1762-ben már vályogból átépítve készült el, az 1840-es években pedig felújították, „kiigazították”. Az árkádos, klasszicista épület nevét a mellette elterülő Kadarcs vízfolyásról kapta, mely a többi pusztai folyóhoz hasonlóan kódorgott, hol erre, hol arra folyt. Azon ritka csárdák közé tartozott a Kadarcsi, ahol a kocsmaházon kívül vendégszobák és szekérszín, ún. szekérállás is épült. A csárda körül legeltethették a vendégek a lovaikat, meg itathattak is. A pénztelen, szegény utazók az oszlopos tornácon vagy a szekérállásban húzhatták meg magukat éjszakára.

A Meggyes csárda

A Meggyes csárda a Tiszafüred és Kócs határát jelölő hasonló nevű halom tövében épült a XVII. sz. utolsó évtizedeiben. A jelenlegi épületet a korábbi leégése után Tiszafüred város tanácsa építtette 1760-1770 között. 1902-ben kétezer koronáért Czinege János kondás számadó vásárolta meg, a későbbi híres gulyásshámadó, „Gróf Czinege” édesapja. A csárdához kevés betyártörténet kötődik, hiszen a Meggyes csárda a füredi, ohati és az egyeki csendőrkörök éjszakai találkozóhelye volt. A csárda működési engedélyét 1952-ben bevonták, és hamarosan a Hortobágyi Állami Gazdaság raktára lett. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság alapítása után egyik legfontosabb feladatának tekintette a Meggyes csárda megmentését. 1975-ben felújította és múzeummá alakította. A csárdamúzeum három helyiségének kialakítása és a belső berendezése a Meggyes csárda századfordulós életét és hangulatát idézi vissza.

A Hortobágyi Látogatóközpont és Kézművesudvar

Ez a hely, ahol minden információt és segítséget megkaphatunk ahhoz, hogy a rendelkezésre álló időnkben minél jobban megismerhessük a nemzeti park értékeit: növény- és állatvilágát, természeti jelenségeit, pásztorhagyományait, kézműveseit, régi magyar háziállatait. Nemzeti parki belépőkártyát vásárolhatunk, szakvezetést igényelhetünk. A természetrajzi kiállítás és az a Kézművesudvar, melyben több mint 30 mester alkot, ingyenesen megtekinthető.

A Pásztor-múzeum

A Hortobágyi csárdához tartozó szekérállás épülete ma Pásztor-múzeumként működik. Fontos épület volt ez az utazóknak és a Hídi vásárra érkezőknek egyaránt szekereik, jószágaik, portékáik védelmét szolgálta. A jelenlegi kiállítás a pásztorság életének egy-egy elemét, viseletüket, maguk is készítette díszes használati tárgyaikat mutatja be.

A Körszín kézműves kiállítás és ajándékbolt

A kör alaprajzú épületben berendezett kiállítást a Hortobágyra jellemző kézműves mesterségek élőképszerű megjelenítése teszi egyedülállóvá. Megtalálható itt szíjgyártó, fazekas, csizmadia, kovács, fafaragó, szövő, szűr- és subakészítő, valamint kosár- és gyékényfonó mesterek műhelyeinek korhűen (XIX.–XX. századforduló) berendezett mása.

Gémeskutak a Hortobágyon

A kutak az éltető víz forrásai, az Alföld gémes kútjai gyors és biztonságos vízkivételi lehetőséget biztosítottak, biztosítanak a mai napig is. Jellegzetes formájukkal a puszták jelképévé váltak. A kútásók bandákban dolgoztak, s ásásra az augusztustól októberig tartó időszakot tartották a legalkalmasabbnak. A kutakat az Alföldön előbb fadongákkal, később téglával bélelték, fölője ágas, gém, osztor és kútkáva került. Majd felszerelték a vödöröt és a gém végére a nehezéket, a koloncot. Az állatok létszámától függően a kutak egy, kettő, három, vagy akár négy gémre is járhattak.

A gémeskutakhoz hiedelmek, babonák is kapcsolódtak: egyesek szerint a kút az élet forrása, a termékenység szimbóluma. Mások úgy vélték, hogy a kút nyílásán keresztül lehet eljutni az alvilágba. Ha a vízben megzavarosodik a víz, akkor az esőt hoz a népi természet-megfigyelések szerint. Jelzéseket is lehetett adni a kútgémmel: kész az ebéd vagy baj történt, pandúrok járnak a közelben és még sok minden más jelezhetek a puszták közös, egyezményes nyelvén.

Hortobágy-halastavi kisvasút

A Hortobágy-halastó 1915-ben az egykori Csúnya föld nevű mocsár medencéjében létesült. A kétezer hektáros „Öregtavak” a nemzeti park leggazdagabb madáréltőhelye, ahol eddig közel 300 madárfajt figyeltek meg. Az ökoturisták körében a területen közlekedő kisvasút is népszerű, hiszen általa a belső, madárban gazdag tavak is kényelmesen elérhetőek. Ez az egyetlen kisvasút Magyarországon, amely halastavi környezetben fut. A halastavak területén táblákkal jelzett tanösvény segít az eligazodásban, legvadregényesebb részén több pallóút és betekintő várja a természetjárókat, amelyekből jól megfigyelhetővé válik a nyílt vízi és a nádas élőhelyek madárvilága. A látványelemek között a bivalyok testközelből történő megfigyelését lehetővé tevő Bivalyos-tó és mesterséges partifecske fészkelő telep is szerepel.

A Hortobágy Európa legnagyobb daru pihenőhelye. Az őszi vonuláskor a 70-80 ezernyi madár nagy csapatokba verődve időzik a Hortobágyon, s az egyik legnépesebb éjszakázóhelyük éppen itt található.

Utazzunk együtt a „történelem országútnán”!

A puszták étvágyát csinál, finom ételekhez, hűsítő italokhoz, na meg sokszínű látnivalóhoz is. A Kadarcsi és a Hortobágyi csárda több évszázados falai között napjaink turistái is felfrissülést nyerhetnek, tájjellegű ételekkel csillapíthatják éhségüket.

A Hortobágyi Nemzeti Parkon keresztül keletről nyugat felé haladó tematikus útvonal mentén azonban sok egyéb látnivaló is akad, mint a Szálkahalmi tanösvény, Hortobágy községben a Hortobágyi Látogatóközpont és Kézművesudvar, illetve a Hortobágyi csárdán kívül a Kilenclyukú híd, a Pásztor-múzeum és a Körszín kézműveskiállítás és ajándékbolt is. A hídon áthaladva, a Hortobágy folyó mentén juthatunk el a malomházi Puszták Szafariparkba. Itt érkezünk el egy mozgalmas nap végére. Érdemes kényelmes szállást foglalnunk, például a máti Fecskeház erdei iskolában. Másnap új kalandokra indulhatunk Európában egyik legfontosabb vízimadár-éltőhelyén haladó Hortobágy-halastavi kisvasúton, majd Budapest irányában a Meggyes csárdát és az Egyek-pusztaköci mocsarak mellett található görési Madárrepatriáló állomást kereshetjük fel.

Vágjon neki Ön is a „csárdák útjának”, hogy felüdülve, élményekkel gazdagodva térjen haza!

További információ:

Hortobágyi Látogatóközpont és Kézművesudvar
Hortobágyi Nemzeti Park

4071 Hortobágy, Petőfi tér 13.
Telefon: 06-52-589-000

e-mail: info@hnp.hu
www.hnp.hu

A Hortobágy és környéke részletes turisztikai kínálatát megtalálja a HNP hivatalos turisztikai honlapján: www.csardakutja.hu

A kiadványt szerkesztette: Sárosi Eleonóra és Líztes László

